SPECIALPEDAGOGISKT PERSPEKTIV PÅ UNDERVISNING OCH BEDÖMNING

Under föreläsningen har du möjlighet att skicka in frågor digitalt.
Gå in på www.slido.com och uppge Event code:
#Kompetento
Gilla andras frågor som du tycker är intressanta för större chans att de tas upp och blir besvarade

Vad säger styrdokument om likvärdig undervisning och likvärdig bedömning?
Vad är rättvist, tillåtet och likvärdigt?

Palmius - Kompetento 2019

1

Rätten att få lyckas – möjligheter eller svårigheter?

Det pedagogiska kontraktet

- innebär en förväntan om att det kommer att gå bra för varje elev.

"Jag tror att just du kan lära dig detta.
Jag tror att det kommer att gå bra för just dig i det här ämnet – och det är viktigt för mig att du lyckas."

(Eldh & Ingvar, Hjärnkoll på skolan 2014, sid 48)

Palmius - Kompetento 2019

2

En likvärdig utbildning för alla – vad innebär det?

Hur beskrivs stödet till eleven i styrdokumenten för skolan?
Vad är **rättvist**? Vad är **likvärdigt**?

funktionshinder

funktionsnedsättning
anpassning

funktionsrätt

Palmius - Kompetento 2019

3

Skolans kompensatoriska uppdrag

Skollagen 1 kap. 4§

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och **elevers olika behov**.

Barn och elever ska ges **stöd och stimulans** så att de utvecklas **så långt som möjligt**.

En strävan ska vara att **uppväga skillnader** i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Likvärdighet = att uppväga skillnader

Palmius - Kompetento 2019

4

Läroplanens definition av likvärdighet

En likvärdig utbildning

Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också **olika vägar** att nå målet. …

Därför kan undervisningen **aldrig utformas lika** för alla….

(Skolverket 2017, Läroplan för grundskolan sid 8)

Likvärdighet = att göra olika

Palmius - Kompetento 2019

5

Likvärdig bedömning

Kan alla bedömas på samma sätt?

I det arbetet är det viktigt att läraren **anpassar bedömningssituationerna** för att ge alla elever möjlighet att visa vad de kan. **Det går inte att kräva att alla elever ska göra på samma sätt**.
Bedömningsformerna kommer att se olika ut beroende på den enskilda elevens behov och förutsättningar.

(Skolverket 2014, Stödinsatser i utbildningen, sid 15)

Likvärdighet = att anpassa bedömningssituationen

Palmius - Kompetento 2019

6

Motverka konsekvenserna

3 kap. 3 §
…. Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt **motverka funktionsnedsättningens konsekvenser**…..

Det innebär att läraren tar hänsyn till elevers olika behov i alla lärmiljöer och i **hela undervisningsprocessen**, det vill säga vid:

planering – genomförande – kunskapsbedömning
betygssättning – uppföljning – dokumentation

(Skolverket 2014, Stödinsatser i utbildningen, sid 12)

Palmius - Kompetento 2019

7

Vad är en coach eller förtroendevuxen?

- Kontaktperson mellan hem och skola
- Hjälper eleven och lärarna att hitta strategier
- Hjälp med självinsikt/kartläggning och att hitta målen
- Elevens talesperson/advokat
- Den som påminner kollegor om behov av planering
- Viktig i elevhälsoteamet
- Rollen sanktionerad av rektor som också ger resurs för detta.
  (Utökat mentorsuppdrag)

Palmius - Kompetento 2019

8

Rollen som coach eller förtroendevuxen:

En bro mellan undervisning och lärande

Samtalet med eleven är byggandet av bron

Vad läraren undervisat om

Vad eleven lärt sig

Bild: https://pixabay.com

Att läraren ser lärprocessen genom elevens ögon är enligt Hattie en av de 4 viktigaste framgångsfaktorerna.

(Hattie, J.A. C. 2009. *Visible Learning*)

Palmius - Kompetento 2019

9

Metakognitiva samtal

- Eleven behöver hjälp att lyfta blicken från uppgiften och resultatet till hur det gick till när han eller hon lärde sig.
- Läraren behöver få veta vad och hur eleven förstått och tänker.
- Undervisningen måste bedrivas på gränsen mellan **kan** och **kan inte** där man **kan tillsammans med någon**

(Partanen 2008. Från Vygotskij till lärande samtal)

Bild: https://pixabay.com

Palmius - Kompetento 2019

10

Elevens segerlista

"För att följa och stödja elevernas kunskapsutveckling behöver bedömningen vara en integrerad del i undervisningen där **den enskilda eleven kontinuerligt kan få återkoppling på *vad* han eller hon hittills har utvecklat…**"

(Skolverket 2011, Allmänna råd, Planering och genomförande av undervisningen, sid 19)

Oscar Mathisen.
Fotograf: L. Szacinski 1914

Vilken roll hade hans tränare?
Hur gjorde han?

Formativ undervisning

Palmius - Kompetento 2019

11

Digitala verktyg kräver undervisning

Extra anpassningar kan även vara särskilda läromedel eller särskild utrustning, till exempel hjälpmedel för att förstå och passa tider samt **digital teknik med anpassade programvaror**

(Skolverket 2014, Allmänna råd, sid 22)

Träning och/eller kompensation?

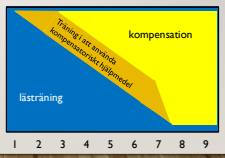

Palmius - Kompetento 2019

12

Hur ser SPSM på skillnaden mellan läsförståelse och hörförståelse för en elev som använder digitala verktyg?

- **Läsförståelse** är att förstå det skrivna språket, oavsett vilket läsmedium läsaren använder.
- **Hörförståelse** är att förstå det talade språket direkt i talsituationen, oavsett vilket medium som används i dialogen.

https://www.spsm.se/stod/fraga-en-radgivare/fragor-och-svar/fragor-och-svar/hur-ser-ni-pa-skillnaden-mellan-lasforstaelse-och-horforstaelse/

Palmius - Kompetento 2019

13

Olika verktyg för lärandet

- Nyckelschema
- Brainstorm – tankekarta – hypoteser
- Venndigram
- Processchema
- Språkliga strategier för att minnas – bilder, symboler, rim och ramsor, tankekartor osv.
- Språkliga strategier för att förstå och göra sig förstådd i skolans ämnen
- Mallar för tal och skrift

(Hajer & Meestringa 2014, Språkinriktad undervisning)

Språklig stöttning

Hellre än att sätta ett tak för vad eleverna förväntas kunna läsa **kan läraren istället bygga en bro till texten**.
Läsaktiviteterna kan indelas i tre typer: de som äger rum före, under och efter läsningen.

(Gibbons 2015, Lyft språket, lyft lärandet, sid 126)

Palmius - Kompetento 2019

14

Lärande med och av varandra

Agneta Isaksson 2016
Att arbeta språkutvecklande med begrepp om vattnets former och faser åk 4

https://www.youtube.com/watch?v=DjxWxlgCIDQ

Greppa begreppen

Många elever kan mycket mer än de får fram.
Får man stöd av begreppen ökar det möjligheterna att visa sina kunskaper.

Begreppskorten tränar kognitiva förmågor som uppmärksamhet, minne, språk, logiskt och kreativt tänkande, beslutsfattande och problemlösning.

(Helene Fägerblad,SPSM)

Palmius - Kompetento 2019

15

”Enkla resonemang” - tal och språksvårigheter

Bild: Sofie Nilsson, Rosengårdsskolan Malmö
Twittar: @SofieNilsson77

…att föra **enkla** resonemang om likheter och skillnader mellan några religioner….

(Läroplanen, kunskapskrav religion)

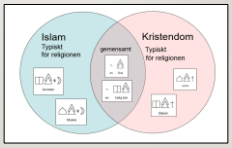

Palmius - Kompetento 2019

16

Är det fusk med anpassningar och stöd i bedömningen?

I provsituationer är ofta frågan upp om det inte är fusk med bildstöd, teckenstöd och digitala lärverktyg. För när det är prov så ska ju eleven visa vad hen kan. Vilket utan stöd, i många fall, inte blir så mycket och i värsta fall kanske eleven inte ens kan delta. Istället väljer man att säga att eleven inte nått kunskapskraven och vill PYS:a

Att låta eleverna använda AKK som en naturlig del i både undervisning och i bedömning kan inte ses som ett sätt att undgå skollagen utan **ger fler elever möjlighet att bli delaktiga i utbildningen och nå kunskapskraven**.

SPSM Blogg
Wern Palmius
16 november 2017

https://www.spsm.se/om-oss/folj-oss/spsm-bloggar

Palmius - Kompetento 2019

17

När kunskaper tycks komma och gå

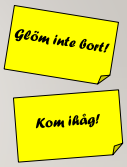

För många elever med funktionsnedsättningar är det som att kunskaper kommer och går. Det man kunde i dag har man ingen aning om i morgon för att igen kunna nästa dag.

Orsaken kan vara dagsform, kognitiv belastning, stress, värk, sömnsvårigheter, lärandemiljö, ljudmiljö etc.

Hur kan man ge eleven minnesstöd?

När ska man bedöma elevens kunskaper?
När de kommit eller gått?

Palmius - Kompetento 2019

18

Kognitiv belastning

Vad är aktivitetens huvudsakliga syfte?
Vad kan jag rensa bort?
Vilken kompetens vill jag bedöma?

Kan ni gå i rask takt och räkna ut 367-231?

Vad kostar fantasin?
Vad kostar det att ta fram begreppen ur minnet?
Vad kostar det att argumentera utan mall?
Vad kostar det att lösa en uppgift utan förförståelse?
Vad kostar koncentrationen på uppgiften?
Vad kostar det att behöva läsa uppgiften själv?

Bild: https://pixabay.com

Palmius - Kompetento 2019

19

Inför betygssättning…

LÄRAREN BÖR
- utforma **ändamålsenliga bedömningssituationer** för att följa och främja elevernas kunskapsutveckling och säkerställa **ett brett och varierat underlag** inför betygssättningen,
- utvärdera elevernas kunskaper i förhållande till ämnets eller kursens syfte, centrala innehåll och kunskapskrav samt utifrån den undervisning som har bedrivits, samt

REKTORN BÖR
- skapa förutsättningar för att främja lärarnas arbete med rättvisande och likvärdiga betyg,

(Skolverket 2018, Allmänna råd, Betyg och betygssättning, sidan 15)

Palmius - Kompetento 2019

20

Hur kommer det att bli? Mera likt LpO-94?

Skolverkets förslag:
Motverka konsekvenser av mycket ojämna kunskapsprofiler.
Elever som uppnår A-nivå i alla delar av ett kunskapskrav utom ett där eleven inte når mer än E-nivå kan idag inte få högre betyg än D. Skolverket föreslår att reglerna ändras så att lärare i dessa fall ges möjlighet att även sätta C eller B. Även detta är ett sätt att **motverka tröskeleffekter.**

Hur en sådan regeländring skulle se ut behöver först utredas för att avgöra vilka konsekvenser det får, bland annat för urval till högre utbildning. Förslaget kräver beslut från regeringen.

Palmius - Kompetento 2019

21

Tolkningen av kunskapskraven

Lära för livet eller för skolan?

Rullstolsburen förlamad elev och idrottskraven år 6 grundskola E
I rörelser till musik och i danser anpassar eleven **till viss del sina** rörelser till takt och rytm.

Elev med behov av kognitivt stöd för orientering år 9 grundskola E
Dessutom kan eleven med **viss** säkerhet orientera sig i okända miljöer och använder då kartor och andra hjälpmedel.

Elev med selektiv mutism och kraven i svenska år 6 E
Dessutom kan eleven **medverka** i att planera och genomföra enkla muntliga presentationer.

Palmius - Kompetento 2019

22

Proven är inte allt.
Inte ens ett nationellt prov

(Ännu så länge!)

"Enligt läroplanen ska läraren vid betygssättningen utnyttja **all tillgänglig information** om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper"

(Skoverket 2012, Allmänna råd, Planerande och genomförande av undervisningen, sid 21)

"Ett nationellt prov väger tungt men det kan aldrig vara det enda underlag som läraren motiverar ett betyg utifrån."

(Skolverket: Hur sätter lärare betyg?)
https://www.youtube.com/watch?v=bo5VCTyZ0NA

Palmius - Kompetento 2019

23

Elevens resultat påverkas av de anpassningar vi tillåter:

Bild: https://pixabay.com

- muntliga redovisningsformer
- alternativa arbetsuppgifter
- en uppgift i taget
- alternativa verktyg även i provsituation
- förberedande prov (fusklappsverkstad?)
- möjlighet att få ställa frågor i provsituationen
- att bli satt "på banan", (igångsättande, hitta minnet)
- arbeta med elevens intresse och förkunskaper

https://www.spsm.se/stod/rattigheter-lagar-och-rattigheter/bedomning-och-betyg2/

Palmius - Kompetento 2019

24

PYS-paragrafen

Grundskolan – undantagsbestämmelsen 10 kap, 21 §

”Om det finns särskilda skäl får det vid betygssättningen enligt 19 och 20 §§ bortses från **enstaka delar** av de kunskapskrav som eleven ska ha uppnått i slutet av årskurs 6 eller 9.

Med särskilda skäl avses funktionsnedsättning eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett **direkt hinder** för att eleven ska kunna nå ett visst kunskapskrav”

Palmius - Kompetento 2019

25

Särskild hänsyn till barnens bästa

1 kap. 10 §

I all utbildning och annan verksamhet enligt denna lag som rör barn **ska barnets bästa vara utgångspunkt**.

Med barn avses varje människa under 18 år.

Barnets inställning ska så långt det är möjligt klarläggas.

Barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne.

Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

Palmius - Kompetento 2019

26

Barnets bästa?

Bild: https://pixabay.com

- Att man inger hopp och självförtroende
- Att man samtalar med barnet
- Att man ser barnets kunskaper i stället för brister
- Att man låter barnet att redovisa sina kunskaper på ett sätt som gynnar barnet.
- Att man inte har en rigid tolkning av kunskapskrav och styrsystem
- Att man gör en barnkonsekvensanalys av det man tänker göra

Palmius - Kompetento 2019

27

TACK FÖR UPPMÄRKSAMHETEN

palmius@telia.com
Twitter: @WernP

Palmius - Kompetento 2019

28